

Тема: Вступ.

План заняття

1. Визначення дисципліни, її зміст і завдання, зв'язок з іншими дисциплінами.
2. Коротка історія вирощування садивного матеріалу в Україні, та сучасний стан розсадницької діяльності.

Література:

1. Дебринюк Ю. М., Калінін М. І., Гузь М. М., Шаблій І. В. Лісове насінництво.- Львів: Світ, 1998- 432с.
2. Маурер В. М. Декоративне розсадництво. – Вінниця: Нова книга, 2007р.-264с. іл.

1. Визначення дисципліни, її зміст і завдання, зв'язок з іншими дисциплінами.

За сучасною термінологією **розсадником** називають підприємство або його спеціалізовану частину, призначену для вирощування садивного матеріалу деревних та чагарникових порід, який в подальшому використовують для озеленення та садово – паркового будівництва, лісорозведення і штучного лісовідновлення, створення лісомеліоративних насаджень та закладання плодкових садів.

Зміст дисципліни:

- основні теоретичні положення з квітково – декоративного насінництва та розсадництва;
- основи організації насінневої справи та декоративних розсадників;
 - основи агротехніки вирощування садивного матеріалу (науково – обґрунтовані сівозміни, зональні системи обробітку ґрунту, раціональні системи внесення добрив);
- технологію виробництва різних видів садивного матеріалу декоративних деревних рослин;
- особливості розмноження і вирощування садивного матеріалу основних деревних рослин.

Завдання дисципліни:

- організовувати та забезпечувати базові технологічні процеси, впливати на їх ефективність і здійснювати фаховий контроль робіт з вирощування садивного матеріалу;
- виконувати базові експериментальні роботи, узагальнювати та систематизувати їх результати, розробляти заходи з вдосконалення і підвищення рентабельності розсадництва та впроваджувати їх у виробництво.

Дисципліна «Розсадники декоративних культур» тісно пов'язана з іншими дисциплінами, такими як ґрунтознавство, ботаніка, дендрологія, механізація, економіка та ін.

2. Коротка історія вирощування садивного матеріалу в Україні, та сучасний стан розсадницької діяльності.

Культура таких рослин як олив, фінікових пальм, шовковиці та інших плодових і ягідних рослин має, очевидно, такий же вік, як і історія людства. Перші мотивовані посадки дерев і чагарників почали проводитись з часів переходу кочівників до осілого способу життя.

Відомості про перші роботи з створення плодових садів та садіння дерев з метою захисту житла в Києві датовані ще XI століттям.

Етапи становлення деревного розсадництва:

1. *Пряме використання насіння для розселення деревних і трав'янистих рослин*
2. *Використання самосіву (сіянців-дичок) з коренями в грудочці землі*
3. *Використання вирощених в розсадниках сіянців і саджанців*

Принагідно згадати, що наприкінці 80-х на початку 90-х років минулого століття основними виробниками садивного матеріалу квітково - декоративних рослин для потреб озеленення і садово-паркового будівництва України були так звані міські розсадники зеленбудів великих міст, які були підпорядковані Міністерству житлово-комунального господарства. Значні обсяги садивного матеріалу для потреб озеленення вирощували постійні розсадники підприємств Міністерства лісового господарства України, ботанічних садів, дендропарків та інших відомств. Загалом функціонувало понад 200 розсадників, які продукували садивний матеріал деревних рослин для озеленення. Приведені дані дозволяють порівняти, в певній мірі, кількісну характеристику розсадників того часу і сьогодення.

Характерними рисами розсадництва того періоду були:

- *розгалуженість мережі державних розсадників, яка охоплювала усі, без винятку, регіони країни;*
- *сувора вертикальна підпорядкованість підприємств (розсадників);*
- *плановість ведення господарства;*
- *орієнтація на відносно достатнє бюджетне фінансування діяльності розсадників.*

До цієї характеристики необхідно додати відносно *бідний асортимент вирощуваних деревних порід* і, як правило, *одноманітний вид (сортимент) вирощуваного садивного матеріалу*, головним чином, саджанці (насіннєві і живцеві) з відкритою кореневою системою.

Щодо новітньої історії, яка, в значній мірі, визначає сучасний стан розсадництва необхідно відзначити наступне. Суспільно-економічні зміни, які відбулися після проголошення незалежності України, перехід від планового господарювання до переважання ринкових відносин, спад виробництва майже всіх без винятку галузей народного господарства, обмежене фінансування робіт з державного бюджету, в т.ч. і робіт з озеленення, призвели до зменшення потреби у садивному матеріалі і аж ніяк не сприяли розвитку декоративного розсадництва, яке сформувалось на інших засадах, а навпаки, обумовили

суттєве зменшення обсягів його виробництва, послаблення матеріально-технічної бази розсадників, їх переорієнтації та втрати значної армії кваліфікованих фахівців .

Відносно різке зростання потреби у садивному матеріалі квітково-декоративних рослин з середини 90-х років, яке було обумовлене збільшенням обсягів робіт з озеленення в Києві, його околицях та інших великих містах країни, а також переорієнтація розсадництва на європейські вимоги до якості садивного матеріалу, його асортименту, застали зненацька більшість діючих на той час розсадників і призвело, з одного боку, до формування нового бізнесового напрямку , пов'язаного з імпортуванням квітково-декоративної продукції з Голландії, Німеччини, Польщі та інших країн заходу, а з іншого - до появи перших приватних підприємств, ініціаторами створення яких були, як правило, не прямі фахівці, а енергійні, ділові, переважно молоді громадяни, які швидше інших оцінили високу рентабельність і перспективність цього виду діяльності та зуміли побачити сприятливі умови для запровадження власного бізнесу.

До позитивних сторін цього напрямку діяльності, окрім забезпечення потреб садово – паркового будівництва у садивному матеріалі, належать:

- розширення асортименту порід за рахунок імпортованої продукції та
- ввезення нових для держави видів садивного матеріалу і сучасних технологій його вирощування.

До негативних наслідків імпорту квітково – декоративної продукції необхідно віднести:

● непоодинокі імпортування садивного матеріалу рослин не районованих до більш жорстких, у порівнянні з західноєвропейськими, кліматичних умов України, використання яких призводило до їх відпаду та втрати ними декоративності;

● певне стримування розвитку власного виробництва сучасних видів садивного матеріалу внаслідок значних обсягів імпорту.

Характерними рисами сучасного вітчизняного квітково-декоративного розсадництва є:

- значне розширення асортименту вирощуваних порід і видів продукції;
- активне опанування сучасних технологій вирощування нових видів садивного матеріалу;
- певна стихійність формування окремих елементів розсадництва внаслідок розрізненості виробників, відсутності консолідуючого центру та науково - обґрунтованої концепції його розвитку;
- не завжди достатня увага і допомога виробникам квітково – декоративної продукції з боку держави тощо.

До здобутків і досягнень сучасного декоративного розсадництва можна віднести:

● формування мережі виробників продукції декоративного розсадництва і, внаслідок цього, відносне зменшення темпів росту імпорту в останні 2-3 роки;

- суттєве вдосконалення існуючих і запровадження європейських, сучасних технологій розмноження та виробництва нових видів садивного матеріалу деревних рослин (із закритою кореневою системою, рослин-регенерантів);

- появу потужних, орієнтованих на промислові методи розмноження і вирощування садивного матеріалу виробників (в Києві, Донецьку та інших містах);

- відродження на новому якісному рівні декоративного розсадництва в державних розсадниках різних відомств;

- запровадження нових виробництв орієнтованих на випуск супутніх і допоміжних товарів розсадництва (субстрату, добрив, контейнерів, знарядь, машин тощо);

- прийняття Законів України «Про насіння і садивний матеріал» і «Про охорону прав на сорти рослин», від реалізації яких, в значній мірі, залежатиме цивілізований розвиток розсадництва та його перспектива.

З досвіду зарубіжних країн слід очікувати появу розсадників з таких спеціалізацій:

- **розсадники з вирощування садивного матеріалу окремих порід (бузку, троянд, рододендронів, інших видів)** з широкою палітрою сортів і форм рослин;

- розсадники з акцентом на окремі види діяльності: розмноження і виробництва маломірного садивного матеріалу, вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою, підприємства з вирощування і формування великомірних дерев, живоплотів, окремих форм дерев і чагарників тощо;

- експертно – селекційних;

- інтернет – розсадників і ряду інших.